

Hårderups posten

Nr 6

Juni 75

Detta är det välkända "Franskans hus" i Hårderupshult. Huset finns omtalat i en nyutkommen bok. Om boken och dess författare kan ni läsa inne i tidningen.

Efter en våg av väskryckningar och överfall på Rosengårdsområdet i Malmö, frågade en reporter en polisman:

- Är det farligt för en äldre människa, att gå ute efter mörkrets inbrott i Rosengård?

- Nej, det är inte farligt. Risken för överfall är mycket liten, men för säkerhets skull bör man inte gå på de mörkaste platserna och inte gå ensam och inte ha för mycket pengar eller värdesaker på sig och helst inte någon väska med sig. Slut på citatet.

Så är alltså läget i betongghettona. Dessvärre bor en mycket stor del av Sveriges befolkning i sådana miljöer. Det är sen inte att undra på att riksväg 15 är svår att passera över på fredagskvällarna. Bilströmmen är tät och går åt ett håll; Bort från stan.

Ifall man frågade en polisman i vårt distrikt, om hur stor risken för överfall är, om man går ute efter mörkrets inbrott i Härderup? Vad tror ni han skulle svara då? Förmodligen skulle han dra på smilbanden och tycka att frågan var obefogad. Men i Malmö är frågan befogad.

Detta sagt som inledning till Härderupsposten nr 6. Tidningen som fanatiskt hatar städer och lika fanatiskt hyllar de lantliga idealen.

Jag har i detta nummer fått med ytterligare medarbetare och jag hoppas att ännu fler fattar pennan och kommer med ett bidrag till nästa gång. Syftet med tidningen är att öka intresset för vår bygd. Såväl för dess historia, med intressanta händelser och färgstarka personligheter, som för vad som händer och sker i vår bygd idag.

Adressen är: Härderupsposten, Bertil Persson, Starrarp 7, 270 33 Vollsjö.
Tel. 0415-42116

=====

Bilden är tagen omkr. 1919 och visar träskomakaren Måns Svensson, hans fru och deras dotterdotter vid "Möllehuset" vid Starrarps kvarn. De bodde även en tid i det numera rivna huset bortom Elof Nilsson i Härderup. Förmodligen var Måns Svensson den siste, som yrkesmässigt ägnade sig åt detta hantverk i vår trakt.

F Ä R S F O R D O M D A G S

"Färs fordomdags" heter en nyutkommen bok av hembygdsforskaren Gunnar Persson i Dala. Han har ju flera gånger medarbetat här i Härderupsposten. Liksom i sina tidigare böcker, Min hemsöcken Västerstad och Utflykter i Färs, märks hans personliga engagemang för bygden. Det är ingen torr vetenskaplig beskrivning, utan han berättar på ett enkelt och vardagligt sätt om hur det var i vårt härad fordomdags. Skildringarna rymmer såväl komiska som tragiska händelser och människooöden. Dialektorden ger extra must åt språket. Hans goda kontakt med folket i bygden är inte att ta miste på.

Den personliga inlevelsen är särskilt stark när författaren skildrar naturens prakt och i detta sammanhang kan påpekas, att bokskogen i Härderupshult kommit med bland författarens relaterade naturupplevelser. - Tack ska du ha Gunnar, för att du sett till, att det även i bokform fastslgits, att vår bokskog har oersättliga skönhetsvärden!

Vad gäller innehållet som helhet, så är boken på sätt och vis avsedd som ett komplement till "Färs härads historia" av Gottfrid Björkelund. Björkelund har i sin historiebok inte alls berört häradets forntid och Gunnar Persson är alltså den förste, som i bokform redogör för Färs' forntida historia.

Bokens innehåll baserar sig dels på arkivmaterial och dels på folkminnesanteckningar. På flera ställen förekommer kritik mot fornminnesmärkningen, som han anser vara bristfällig. Han har ibland mött oförståelse och likgiltighet från berörda myndigheters sida.

Första avdelningen behandlar forntiden i Färs. Här får man bl.a. läsa om, att i Fränninge socken inte har hittats några forntida högar eller stensättningar, men flintverktyg har hittats på många ställen. Vidare får man läsa om s.k. högryggade åkrar i Långaröds socken, de ända som hittats i Sverige. På Sniberups fälad finns järnåldersgravar, på Liljekonvaljsbacken i Rönås finns två mycket väl bevarade stensättningar o.s.v.

Från den senare historien kan nämnas en källa vid Starrarps skola, en silverskatt i Sjököp, Korseken i Starrarp, Brudföljesbålen i Vallarum, Släbohatten i Starrarp och offerkällor i Fränninge.

"Piraten och hans gelikar" heter ett kapitel där Härderup och Starrarp kommer i blickpunkten. Här berättar G.P. om dom verkliga personerna bakom Piratens gestalter i Bombi Bitt och jag. Om Franskans hus och om Härderupshult, som i Bombi Bitt och jag kom att få heta Starrarps hult. En hel del av materialet till detta kapitel har han fått av sin gode vän, numera avlidne, Ola Månsson. Ola Möllare är också upphovsman till och huvudfigur i bokens avslutning. Där återberättar nämligen författaren en jakthistoria, som tilldrar sig dels i Puusaskogen och dels inför länsman i Kristianstad.

"Färs fordomdags" är en bok som först och främst alla färsingar borde skaffa sig, ty förutom att den rent allmängiltigt är ett mästerverk, så är det ju oss

färsingar och vår historia det handlar om. Gunnar Persson har nog tänkt att genom sin bok stärka hembygdkänslan hos den läsande färsingen. Och tro mig. Han kommer att lyckas.

Boken kan köpas i bokhandeln, men även rekvireras genom Hårderupsposten.

Bertil

I förra numret av Hårderupsposten berättade jag om "Idyllen i Hårderupshult", d.v.s. det lilla lantbruket inne i bokskogen. Framtiden för idyllen var då oviss, men har nu klarnat något. Åkerbruk blir där inte i fortsättningen, ty Domänverket, som äger marken, har planterat på alla åkrarna. Det blir dock inte skog i vanlig bemärkelse. Den lägst belägna delen har planterats med björk, men större delen av arealen har planterats med ädelgran. En del av ädelgranarna ska huggas ned som julgranar och en del ska man ta klippgrönt av, vilket ska användas till dekorationer av olika slag. Det viktigaste är alltså, att det inte blir hög skog, utan den ska föryngras efter bara 10-15 år. På detta sätt kommer alltså landskapet i viss mån, att få behålla sin öppenhet. Detta får betraktas som en medelväg mellan att antingen bibehålla det helt öppna landskapet eller att plantera riktig skog.

För Domänverkets område i Hårderupshult är inga stora förändringar planerade. Vi får behålla bokskogen i dess nuvarande omfattning.

När granskogen söder om Gösta Perssons blir avverkningsmogen kommer den förmodligen att ersättas med lövskog, kanske bok.

På den tidigare åkermarken väster om landsvägen har Domänverket planterat lövträd. Det är mest lönn och om plantorna bara klarar frost eller andra angrepp, så får vi här så småningom en liten lönnskog. Varannan rad på åkern består av lärk, men lärken har bara en skyddande funktion för lönnplantorna och ska alltså bort när lönnplantorna växt till sig. Tack och lov för det!

Bertil

Liksom Fritjof Nilsson Piraten hyser Hårderupspostens anonyme medarbetare förakt för sanningen, men vördnad för det sannolika. Så här berättar han: Vår skoltid var en provningens tid, inte minst på grund av lärarens rotting, som satt rätt löst och hotade vår självständighet. Därför blev vi kanske liksom vår tids ungdom lite upproriska och skaffade oss skjutvapen, vilket var rätt lätt att köpa på den tiden. Vi skaffade oss så kallade puffertar, en slags enpipiga mynningsladdare. Dem fick vi, men inte krut. Vi försökte att

köpa, men försäljaren synade oss kritiskt och fann väl i oss ett gäng blivande bankrånare. Därför blev det ett bleklagt nej. Men allting ordnar sig. Vi fann ett recept på svartkrut i en gammal bok och efter en del misslyckade experiment fick vi fram en effektiv blandning, som gick att skjuta med, under en väldig rökutveckling. Vi kände oss nästan som vår idol Karl den tolfte. Vi stod liksom han i rök och damm. Men räckvidden på våra pistoler var liten, därför uppfylldes vår önskan när vi fick tag på ett riktigt gevär. Nu kunde vi få bättre jaktbyte och den möjligheten öppnade sig en dag, när våra kamrater berättade att de sett ett vildsvin i mossen.

Vi tågade dit en kvav och dimmig söndagsmorgon med åska i luften. Kulorna till geväret hade vi själva stöpt av bly med inslag av silver för bättre jaktlycka. En silversked hade offrats, men ändamålet helgar ju medlen. En kamrat som var stor för sin ålder skulle sköta geväret, för han tålde rekylen bättre. Vi var lite rädda, fast vi provskjutit och funnit, att det bestod provet. Men dagen till ära hade vi laddat lite extra kraftigt. Vildsvin hade tjock hud efter vad vi hört berättas.

Nu var vi framme vid passet och vår kamrat lade geväret tillrätta ned en stor sten som stöd. Så kom det högtidliga ögonblicket. Ett svart tryne dök fram ur en buske och när röken skingrats, såg vi en något krutstänkt, men mycket stolt skytt som sa: "Prick, mitt i pannan". Så gick vi fram och tittade på bytet. Men vilket elände! Var det inte Jänringens svartbrokiga gris vi hade skjutit. Men då sa vår skytt: "Det betyder ingenting, här är ingen skada skedd. Den grisen skulle han ändå ha slaktat de sista åren, men aldrig vågat." Jänringen hade ett litet vanskött jordbruk vid mossen. Namnet hade han fått för sitt ständiga jänrande över sina små inkomster och mycket annat, som han tyckte var fel här i livet. Han höll faktiskt på att bli en enstöring och nu hade vi som sagt skjutit hans ända gris.

Vi gick dit och talade om att vi hade hittat hans gris död. Med mycket besvär fick vi hem den och hjälpte honom att stycka den. Men som tur var för oss, var han en stor beundrare av de fornnordiska gudarna Oden och alla de andra. Särskilt Tor var hans idol, så när vi träffade honom en tid efter sa han: "Jag förstår hur det gått till. Åskguden Tor var ju ute och härjade den dagen och jag hörde knallen när han kastade sin hammare och den träffade min gris. Jag fann faktiskt en bit av hammaren inne i huvudet på honom och den verkar delvis bestå av silver". Vi var mycket förstående för den här lösningen.

Jänringen var ganska vidskeplig, så han borrhade hål i kulan och hade den ständigt om halsen i ett band. Den hade tur med sig, påstod han ned fullt fog för det visade sig att den återgav honom hans självförtroende. Han började arbeta borta, skötte sitt jordbruk, tjänade en del pengar så han kunde reparera hus och stall. Han klarade sig allt bättre och blev en betrod och aktad man i orten. Allt tack vare vår misslyckade jakt.

Efter flera alarmerande rapporter om höga nitrathalter i brunnsvattnet på flera håll i Skåne, så är det kanske flera, som undrat över hur vårt vatten är här i Härderupstrakten. Härderupsposten har frågat sekreteraren i hälsovårdsnämnden i Sjöbo kommun. Han säger så här:

- Hälsovårdsnämnden har inte haft någon kontinuerlig provtagning i det aktuella området, men de ströprover, som har tagits visar, att det inte finns någon anledning till oro.

Han säger vidare, att om nitrathalten, som ju är det mest aktuella problemet överstiger en viss gräns, så får vattnet inte användas till barn under ett år. De prover som tagits, uppvisar alltså värden betydligt under denna gräns. Det är förresten bara ett par starkt begränsade områden i vår kommun, som har problem med vattnet.

Man kan genom hälsovårdsnämndens försorg få sitt brunnsvatten provat genom ett s.k. hygienprov. Detta prov visar inte bara nitrathalten, utan en hel del annat också. Det är bara att ringa till kommunkontoret i Sjöbo. Provet kostar omkring 100 kronor. I två fall kan man få vattnet gratis provat. Det första är när man av någon anledning misstänker, att vattnet är förorenat. Det andra är, när det i familjen finns barn under ett år.

Bertil

HÄRDERUPSPOSTEN har hittills försummat, att skriva om vår bygds mest namnkunnige personlighet genom tiderna. Nils Månsson i Skumparp. Han föddes i Starrarp den 5 april 1776 och dog i Skumparp den 25 juni 1837. Han var riksdagsman i bondeståndet och kämpade då bl.a. för tryckfrihet och folkupplysning. Därför blev han kallad "Ljusets bonde". Ja, allt det där vet ni förstås. Flera av läsarna har nog också hört s.k. skumpahistorier. Det uppstår alltid anekdoter omkring så stora personligheter och sanningshalten är svår att bedöma. Vissa historier har även förekommit i samband med andra riksdagsmän, medan en del av skumpahistorierna mycket väl kan ha verklighetsbakgrund. Hur som helst så har jag fogat in ett par av dessa historierna i detta nummer, på det att de ej må falla i glömska. Vid ett tillfälle var Nils Månsson bjuden till kungen och satt vid kungens högra sida. Den herreman, som satt till vänster om kungen ville sätta Nils Månsson på det hala. Han gav sin sidoman till vänster en örfile med orden: "Låt gå runt". När örfilen gättrunt bordet och kommit till Nils Månsson, vände emellertid Nils Månsson sig mot den som givit den och sade: "Min far var en åkerman och när han kommit till renen med sin plog, vände han om" - och gav örfilen tillbaks.

Den 14 mars 1952 rullade ett flyttelass österut mot Härderup. Ekipaget bestod av en grön lastvagn förspänd med två hästar. På lasset fanns lite av varje, från hemgjorda möbler, köksattiraljer och tvättbaljor. Bunden efter lasset kom en hund traskande. Han var av blandras och titulerades "Lundström" och som avslutning på det hela kom nyblivna frun cyklande. Den förste, och jag tror ende vi mötte var "Ola Möllare", som på sitt originella uttrycksätt sa: "A H A A ! de betyder tur när di nöder nej, ha ha ha", och kanske lag där något i vad han sade.

Nåväl, efter inflyttningen blev vi ju snart varse att det där som kallas nutida bekvämligheter, absolut inte hade gjort sitt intåg där vi hannat. En spann vatten på en tom sockerlåda i köket och en svart stekugnsspis och ett mossigt halmtak överst, ja sannerligen behövdes en hel del kärlek att skyla över med.

Så närnade det sig vår med förberedande arbete och ven hade kunnat ana att jorden innehöll sådana rikedomar i form av sten. Gödningspridandet skedde från ett gammalt "baketråg" som ställts tvärs över bolstervagnen där bak och "hin self" stod och spridde ut med en skoffa och fy f-n vad man kunde vara ful och variationsrik i truten när man skulle tala om för frun vilka kvalifikationer hon hade som kusk. När sedan säden kommit upp och växt en tid, fanns där ett mönster som hade en otrevlig likhet med stora treor och man började så smått förstå att som gödningspridare bland nycket, nycket annat var man några dagsmarscher från idealen.

Det blev sommar, men några sommarresor till "Mallorka" var inte precis aktuella på den tiden. Utflykterna inskränkte sig i huvudsak till att man tog ryggsäcken på sig och cyklade upp till "Hilding Handlare" och då hände ibland att Hilding kom ut i affären och sa: "Kom in så dricker vi fyra jökar, ja vars två förstas" och hade man sån tur att Ola Möllare var där på samma gång, så kunde åhörandet av deras resonering få någon nyårsrevy att förblekna. När sedan man kom ut i affären hade Signe expedierat enligt "konihägslappen" så det blev bara att betala och taga varorna och lappen med hem för handlarens sortering och min kassa bidrog genomsamt till att man kunde använda samma lapp i stort sett varje gång.

Ja sedan blev det höst och nog innebar det en hel del besvikelser och grusade förhoppningar, men samtidigt utsikten om en ny vår med nya föresatser och nya förväntningar och har man sedan som vi haft förmånen av hjälpsamma grannar och många goda vänner och sist men icke minst en förstående och hänsynsfull hustru, ja då har sannerligen 23 år i Härderup blivit både innehållsrika och glädjefullt ljusa.

Gösta Kristiansson

BUSSRESA HÅRDERUPSHULT - SJÖBO t.o.r., kan vi nu göra för en billig

penning sedan nyår 74. Jag stiger på i Hultet och det bär av över backar och dalar, minnen efter isälvarnas framfart för si så där 12 M. år sedan. Efter svängen åt söder vid Vallarums gård blir terrängen genast så gott som plan och helt uppodlad efter att förut ha haft en del inslag av skog, särskilt norrut från vägen. En stund senare korsar vi vägen Fränninge - Lövestad, men ännu släta åkrar vid båda sidor om vägen ända tills något före Bästet, där vägen gör tvär vinkel åt väster. Marken strax innan är fortfarande jämn, men ej åker utan betesmark där stenblock gå i dagen och det växer glest med enbuskar. Efter att ha vinklat åt väster och mot Vollsjo torg är det åter slät åkermark men nu är ägorna och även en del åkrar avgränsade av stengården. I stället för att köra rakt fram till Vollsjo by åker vi upp på torget från öster. Där kliver ner folk på och så bär det mot järnvägsstationen och vidare till Vollsjo by. Där, tvärsväng åt söder mot Åhällan. En tvär gir åt väster och sen en dito åt sydväst mot vägkorset Brandstad - Klanby. Vi far till sistnämnda, som genom vägens mjuka sväng och sin trädförekomst, verkar nästan idyll. Sedan vi passerat byn, slät åker och stenfri på båda sidor en stund ned mot Brantås, men strax innan det, och i den unga bokskogen, svänga vi tvärt åt väster mot riksväg 13, som vi nå strax innan stupet ned mot ån och dess bro före Åsums kyrka. En kilometer efter den är vi i Färsmetropolens centrum där vi ha cirka två timmar att sköta våra ärenden innan vi ska ta returen.

Vad resans bekvämlighet angår vore det bättre med en mindre, mera mjukfjädrande buss, fast det blev ju även den stora, om den var tyngre lastad. Därför, res flera! Resor äro ju bildande. Och vi kan ju ej begära att bussen ska ha barlast. En äldre, som jag, lägger märke till skillnad i transportbetjäningens attityder mot förr då en, ofta vresig, stins likadana biljettförsäljare och konduktörer uppträdde såsom en slags diktatorer mot de resande, och som det varit en sorts nåd från järnvägen att de fick åka ned. Men ungdomstonen i allmänhet är ju nu mera städad än förr, beroende på att klasskillnaden ej framträder som förut. Man kan ju jämföra militärlivet nu, med den anda som härska 50-60 år tidigare, då särskilt befälet av manskop genom invektiv och all möjlig förföljelse gjorde livet surast möjligt för den som ej behaga den, d.v.s. nycken hänsyn togs till person, om rekryten bjöd på förtäring m.m. eller ej.

Elof Nilsson

Hårderup

REPORTAGERESA TILL LANTBRUKSNÄMNDEN I MALMÖ

Jag tänkte här berätta, inte bara om det lilla jag fick veta vid besöket hos lantbruksnämnden, utan även hur hela detta inslag i Hårderupsposten blivit till. Från idén till besöket och till dess att ni läsare nu har resultatet av idén i er hand.

Det började en kväll i maj. Vid en kopp kaffe med några kompisar berättade en av dessa, att lantbruksnämnden hållit någon sorts informationsmöte för lantbrukare på Ågården i Vollsjo. Vid mötet hade en del lantbrukare frågat vad som skulle hända med deras gård i framtiden. Om den var värd att satsa på eller om den skulle slås samman med någon annan. En del intressanta uppgifter hade därvid framkommit. Eftersom långtifrån alla lantbrukare var med på mötet, så tänkte jag: Ahaa, detta är nog något för Hårderupsposten. Tänk ifall man kunde i detalj få reda på vilka gårdar här i trakten, som lantbruksnämnden tänkte ge sin välsignelse och vilka gårdar som skulle slås till dessa. Det skulle nog bli uppskattad läsning, tänkte jag.

Detta var, som vi senare skall se, lite väl optimistiskt, men jag åkte in till Malmö full av förhoppningar om ett givande samtal med någon av herrarna på lantbruksnämnden.

Resan företogs en solig dag och det skånska landskapet stod i sin prakt, med intensiv grönska från nyutslagna träd och besådda fält. De gula rapsfälten lyste allra mest intensivt. Ja, det var verkligen vackert.

Men plötsligt försvann det vackra landskapet, för jag hade kommit in i stan och där ser ju allting ungefär likadant ut om det är sommar eller vinter. Grå betong, som på konstlad väg piffats upp med färgglada reklamskyltar. Efter en del villrådighet i den hetsiga trafiken så letar jag mig fram till Celsiusgatan 38. Där håller lantbruksnämnden till i ett höghus, beläget på försvarligt avstånd från närmaste bondgård.

En vänlig flicka i informationen visar mig tillrätta och säger att lantbrukskonsulent Olséni nog har tid att svara på mina frågor. Han hade tid och svarade gärna och utförligt på mina frågor och berättade dessutom om lantbruksnämndens arbete i stort och om jordbrukspolitiken och gav flera exempel på hur rationaliseringar gått till på olika platser i länet. Här följer i koncentrat vad jag fick veta, som kan vara av intresse för lantbrukarna här i trakten.

Det finns, enligt Olséni, inga fasta planer på vilka gårdar, som man kommer att stödja, utan det avgörs från fall till fall. Det kan ske snabba oväntade förändringar på en gård eller i en by och därför är det omöjligt att på förhand planera den framtida ägofördelningen. Dessutom har lantbruksnämnden ingen möjlighet att sätta igång de önskvärda rationaliseringarna, utan initiativet måste komma utifrån bygden. Där har dock lantbruksnämnden befogenhet att ge eller inte ge förvärvstillstånd och har därigenom ett starkt styrmedel,

vilket vi sett många exempel på.

Hårderups- och Starrarpsbygden är lämplig för mjölkproduktion. Gårdarna bör vara på ungefär 50 - 60 tunnland med mellan 30 och 40 kor. Det är alltid önskvärt med djur på gårdarna och en av anledningarna är att den ger lantbrukaren någorlunda jämnt med arbete året om. Enbart växtodling ger en för stor arbetsbörd på hösten. Intressant är att gårdarna inte får vara för små, men får samtidigt vara hur stora som helst. Trots att lantbruksnämnden anser att en gård på 50 - 60 tunnland är lagom för våra trakter, så finns det inga hinder för att Lindesnäs gård (Bågemarks skapelse), som nu är på totalt omkring 160 tunnland, blir ännu större. Det finns flera gårdar runt omkring Lindesnäs, som är eller kommer att bli aktuella för sammanslagning med denna.

Medelstorleken på en gård i vårt län är för närvarande 66 tunnland och här i Hörby- och Sjöbotrakten är den mellan 40 och 50 tunnland.

Anledningen till att lantbruksnämnden vill slå samman gårdar, är att dom anser att en gård måste ha en viss storlek för att ge ägaren en tillräcklig inkomst. Och med dagens moderna jordbruksmetoder, så behöver arbetsbördan för lantbrukaren ändå inte bli alltför stor. Det ska vara familjeföretag och alltså inga fast anställda. (jfr Lindesnäs)

Detta var ungefär allt, som framkom under samtalet. På vägen hem till Starrarp, så kom jag att tänka på flera frågor, som jag borde ställt, men så är det ju att vara amatörjournalist. Henkommen så blev det till att skriva ner allsammans och sedan skriva om det på stencil och därefter låta stecilapparaten göra den sluliga delen av jobbet.

Bertil

S K U M P A H I S T O R I E R 2

Under Nils Månssons tid i riksdagen fanns fortfarande den gamla ståndsindelningen; adel, präster, borgare och bönder. Nils Månsson var en gång inbjuden på middag hos läkare Bergholzt i Kristianstad. Denna middag var en större bjudning, där ett stort antal präster deltog. Läkaren frågade Nils Månsson vad han tyckte om präster så där i allmänhet. "Å de kan nog vara bra när man träffar dom en och en, men träffar man dom i lyng (flock) så är dom svarta in igenom".

I riksdagen fick Nils Månsson ofta utstå heta duster med adeln. En dag hade en adelsman sagt något utmanande om bondeståndet och bönder i allmänhet och adelsmannen gick på i ullstrumporna för att få den gemytliga bonden på knä. Nils Månsson hade flera gånger hutat åt honom och till sist förlorade adelsmannen tålmodet och sade: - Det gör ingenting vad en bonde säger för en fluga gör ingen sommar. På detta replikerade Nils Månsson: - En talgoxe gör heller ingen vinter. Greven skulle haft till namn Oxenstjärna. Mannen från riddarhuset ångrade sedermera sin uppbrusighet och ville jämka till rätta förhållanden mellan honom och Nils Månsson. Han klappade honom på axeln och utbrast: - På er kan man ändock inte bli ond, emedan man vet att under vadmalströjan klappar ett äkta svenskt hjärta! Härtill genmålde Nils Månsson: - Det är kanske sant och jag skulle hållit det för ett stort nöje, om jag kunde sagt detsamma om greven.

DEN ANDRE "SKUMPEN"

Av Olof Nilsson, Tyringe

Nils Mårtensson i Skumparp var verkligen den andre store "Skumpen". Som 20-åring var han mycket sjuk och blev helt frikallad från sista rep. uti det militära. Han har själv berättat om hur militärläkaren sade till honom: "Res nu hem och sköt om Er hälsa, så kan Ni bli gammal!" Det var året omkring 1906-1907. Han blev gammal och hann också med mycket, mycket mer än någon annan i min hembygd.

Han var en "tusenkonstnär". Han började sin bana som handelsman eller agent genom att köpa hem Lazarol och Lazarin. Läkemedel som han som han gjorde reklam för. Sedan, någon gång omkring 1911, började han med större artiklar. Då tog han hem och sålde cyklar och symaskiner.

1914 reste han också omkring med biograf och han var mäktigt stolt över att han på hotellet i Hörby kunde visa bondetågsfilmen innan ortsbiografen lyckades få tag i filmen. Så var han vid samma tid också resande fotograf. En dag hade han varit på Orup och fått beställning på 800 vykort. Det var ju klart att det snart kom till tidningarnas kännedom och i en artikel, som skrevs 1917 av folkskollärare Onsdorf i Vallarum, heter det bl.a. "Nils Mårtensson har själv lärt sig att fotografera, vilket yrke han, fasten blott amatör, dock utför till allas belåtenhet".

Han var också den förste på orten, som skaffade sig motorcykel. När det så 1926 blev fart på lätta motorcyklar, så tog han på en gång hem 6 st, så en av hans grannar sade till honom: "När tror du att du ska få sälja dem"? Men de blev fort sålda. Motorcykelleverantörerna började nästan själva dra öronen åt sig. De ringde en dag upp just den grannen och ville veta cykelhandlaren betalningsförmåga och då sade grannen: "Ni behöver inte riskera något så länge det rör sig om 10000 - 25000 kr". Så det blev aldrig fråga om att han skulle skriva på växlar.

Så kom ju radion också 1926 och det var då han kontakta mig och ville att jag skulle bli hans medhjälpare. Han hade anmält sig hos Noréns i en kurs i radioteknik och när han hade läst ett brev, tyckte han nog den var svår. Den kostade mellan 300 och 400 kr. "Vill du överta och fullfölja den, så får du kursen gratis av mig", sade han. Så blev det. Jag hade 1923 gått ut 12 månaders kurs vid Hässleholms tekniska skola, så för mig var det ju lättare. Det var visst inte så lätt då, att börja i ett så nytt yrke. Det fanns ju ingen elström i Skumparp då, så vi byggde en vindturbin och laddade batterier med den. Det gick mycket bra i två år, sedan kom elströmmen till byn. Omkring 1926 köpte han två äggkläckningsmaskiner. 1926 skaffade han också svetsapparat, den första i byn och det var intressant att se hur han, som aldrig haft en sådan apparat i sin hand, liksom med en gång behärskade tekniken.

Nils Mårtensson välvde en gång ännu större planer. Han tänkte starta en

postorderfirma. Han hade redan gjort förfrågan om en riksannons. Den skulle kosta 1000 kr. Vad det var som gjorde, att han slog det ur hägen, det vet jag inte, men det var nog då ganska nära, att Skumparp blivit ett sydligt Åhlen o Holm.

SKAMFLÄCKEN I HÅRDERUP

Bror Nilsson, Härderup uppgav 1972 för Härderupsposten, att det fanns planer på att iordningställa det olagliga virkes- och skrotupplaget på hans mark. Tydligt är iordningställandet fortfarande kvar på planeringsstadiet, ty någon förbättring har inte kunnat noteras. Däremot en tydlig försämring. Då man tydligen inte kan vädja till mannens sunda förnuft, måste man använda lagens paragrafer.

För några år sedan synades platsen av folk från både Vollsjö kommun och länsstyrelsen. Vad resulterade detta i, frågar man sig? Svar: I praktiken ingenting. Varför? Jo, det är ju ingen nyhet, att myndigheternas intresse för så avlägsna platser som Härderup, inte är speciellt stort, åtminstone inte när det gäller förbättringar. Jag har svårt att tänka mig, att en sådan här skamfläck skulle få existera i eller i närheten av en tätort.

När sedan Vollsjö kommun gick upp i Sjöbo kommun, så kom ärendet helt enkelt bort. Ärendet hade inte behandlats i byggnadsnämnden i Sjöbo på hela 1974. Nu är det alltså till att börja om från början. Först blir det ett åläggande, sedan vitesföreläggande och sedan, om inte något av detta hjälpt, så får kommunen ställa iordning området på ägarens bekostnad. Sådana processor tar tid. De närmaste åren skymtar ingen ljusning.

Varför har frågan inte behandlats tidigare i Sjöbo? Jag menar, att vi har ju våra egna lokala politiker. Var har dom hållit hus? Ja, det kan man ju undra.

Bertil

BAROCKA JÄMFÖRELSER

Av Alf Nilsson, ny medarbetare, bosatt i Staffanstorp, men med åtminstone en del av hjärtat i Starrarp.

Jag sitter i Staffanstorp och ser ut genom fönstret. Det regnar. Hängpilen vajar för vinden. För övrigt ser jag bara häckar och hus, häckar och hus. Jag drömmer om sol och orörd natur; särskilt om fäladen i Starrarp. Det är min själ annat än häckar och hus....

För tusan! Jag har ju skåpet fullt av foton från fäladen. - Det första jag får fram är en vårbild med en "jögastabbe" i närbild. Blomman är hyacintliknande (purpurfärgad) och bladen är läderaktiga, mörkgröna med mörka prickar på. Det är en orkidé; relativt sällsynt och fridlyst. Vad den rätteligen heter vet jag inte. Var det folkliga namnet "jögastabbe" kommer ifrån vet jag inte heller. Mån tro att göken äter på stubben? I alla fall är blomman fantastiskt vacker och den ser mycket stolt ut där den klart lyser och höjer sig över mängden av andra vårblommor. - Å andra sidan finns det ju i min trädgård tjugiga, förädlade och tidiga tulpaner importerade från Holland.

På nästa bild ser vi en gammal vacker kilad stenbro, varöver markvägen leder upp till fäladen. Under flyter stilla ån, som går genom och söder om fäladen. I ån syns massor av starrstrån. Måntro att Starrarp är uppkallat efter den rikligt förekommande starren. Rätta mig om jag har fel! - Stenbroar är nog vackra, men å andra sidan har vi utmärkta betongviadukter i Staffanstorp.

Sommarbild. Slaget hö. Längst bort kör en hästdragen hösprätt. Bilden är så levande, att jag känner doften av friskt hö och ekipaget rör sig mot mig. När jag tittat en stund ser jag mig själv (som ung) körande hösprätt efter slö ardenner. Tänk så nära naturen man var då och är nu, när man nästan känner hästlukt och doft av timotej och hundexing. - Å andra sidan är det ju rationellare att direkt efter klippningen samla upp gräset, som jag gör när jag klipper gräsmattan.

Detta är en bild tagen från fäladen ner mot Starrarps tätort. Där ligger gårdarna inbäddade bland lummiga träd. I mitten syns Starrarps knutpunkt - affären. Eftersom det är en varm dag står butiksdörren öppen. Det är där inne som traktens nyheter och händelser dryftas. Tyvärr stämmer inte bilden med nuet. Affären finns inte längre. - I Staffanstorp finns det gott om affärer.

Nu har det slutat regna. Jag går ut och känner den friska doften av häckar, hus och modern bekvämlighet. - Å andra sidan sett hade det varit förbannat skönt, att sitta på fäladen bland "jögastabbar", nyponbuskar, enar, kor och hästar och känna doften från den fina världen, - naturen.

"Ungfolk flyttade en gång hit,
röjde; odlade bit för bit,
sådde i tro den gyllne säden
i ett glitter av grönt från träden,
bärgade sen med tacksamt sinn
varma, solgula kärvar in,
glömde ej förleden goda gåvan
tacka Honon som bor där ovan.

Ungfolket sågo åren gå,
värnade ömt om sina små,
njöto som lön för ospard nöda
hemvarn trygghet och daglig föda.
Sommarsuset i gårdens aln,
vintervila och julepsaln,
vaknandets jubelklang om våren
räckte som lycka genom åren.

Odlaren, åldrig, föll ifrån.
Tygeln fattades av hans son.
Önsint vårdnad om härdens bränder
anförtröddes åt yngre händer.
Unga fötter skyndade brått
på de stigar, de gamle gått,
ungdomsiver av vårtro buren,
nya segrar vann åt kulturen.

Under vårdträdens gröna skygd
växte fram en levande bygd.
Nöjda med årets åkergröda
mindes folket de kära döda,
sågo med hjärtat fyllt av hopp
huru bara små fötter lopp
jämt i lustiga sommarlekar
nollan travarnas gula nekar.

- Nå, hur blev det med bygden sen?
- Stabbig gubbe går där allen,
strosar försiktigt. Vart han spanar
ser han rader av kärva granar.
Skyn en vresig hagelskur ger.
Byn är död. Den lever ej mer.
Sorgtungt sänker gubben sin hjässa.
Granar gråter begravningsmässa."

"Byn är död. Den lever ej mer", skrev Nils Eklund i sin dikt ovan. Han skrev den 1963. Bjälkhult var trots allt långt ifrån en död by på den tiden, men hans pessimism inför framtiden får ses mot bakgrund av vad utvecklingen under 60-talet innebar för Bjälkhult. Den innebar nämligen en färre invånare och framför allt färre barn i byn. De få barnen växte upp och flyttade därifrån. Men för Bjälkhult fanns ännu ett hot, som skulle kunna ta död på byn för all framtid. Det var granplanteringarna på de forna åkrarna. Det var kanske just detta med granens frammarsch,

som upprörde Nils Eklund mest. "Bjälkhult", sa han, "blir bara sussilull och sussilo".

Denna mörka utveckling fortsatte flera år efter Nils Eklunds död. Bussen slutade att gå genom Bjälkhult. Affären försvann. Bryggeriet lades ned. Skolskjutsen fick inga barn att hämta i Bjälkhult. Och granskogen vann terräng.

Under ett par år i början av 70-talet låg utvecklingen ungefär stilla.

Men nu! Nu förstår ni! har Bjälkhult åter vaknat till liv. Flera hus och gårdar har befolkats av nya, unga och friska krafter, som vill hålla byn levande. En ny villa håller på att bli färdig. Den första på många, många år i Bjälkhult. Till hösten kommer åter skolskjutsar att gå till Bjälkhult, för nu finns där plötsligt flera barn i skolåldern.

Några av byns nya invånare har flyttat dit ifrån stan. Orsakerna till att man flyr från stan, ut på landet är de vanliga. Bort från stress och buller, ut till en lugn och harmonisk miljö nära naturen och nära människorna. Det är förresten fantastiskt hur lång väg, till och från arbetet, som många accepterar bara för att få bo där dom trivs. Det är bra! Blir det tillräckligt många, så kanske arbetstillfällena så småningom följer efter.

Utvecklingen är alltså inne på rätt spår i Bjälkhult, liksom i de andra byarna här. Framtiden verkar ljus och jag tror att vår bygd ska bli ännu mera levande än vad den är idag.

Bertil

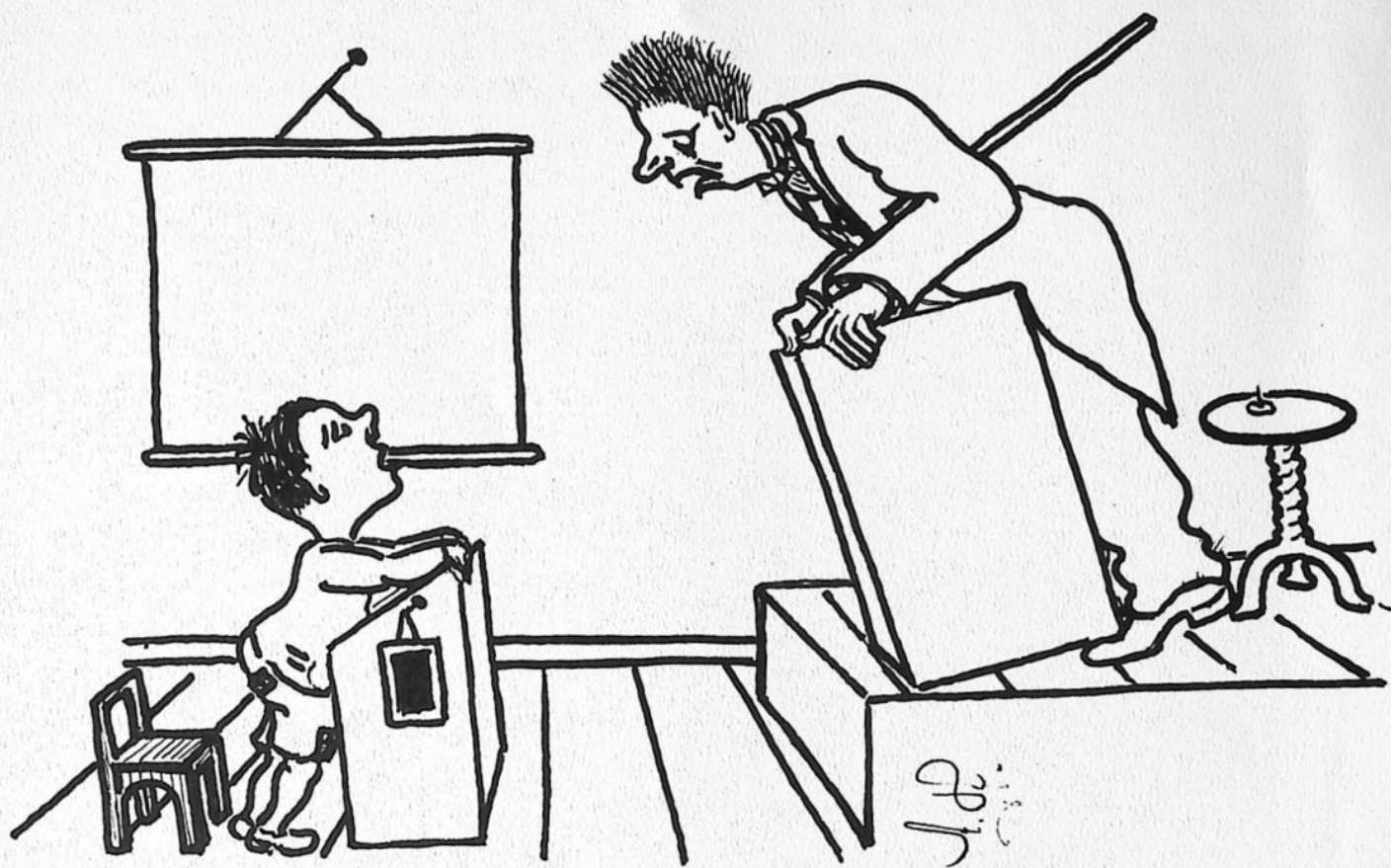

Detta är några av de nya byborna i Bjälkhult. Fr.v. Åke Densert, Conny Olsson, Anna Densert, Krister Nicklasson och Jörgen Nicklasson.

En ny villa byggs i Bjälkhult. Den första på många år i byn.

Sist, men inte minst, debuterar härmed Anton Håkansson, Starrarp, såsom Hårderupspostens skämttecknare.

Läraren: Varför kommer du för sent till skolan ?

----- " Klockan är ju över nio."

Jo, jag drömde att jag var hos mormor, och eftersom hon bor långt härifrån så tog det tid innan jag hann tillbaka, det var därför som jag blev lite försummad.